

**Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**  
**Møte mandag den 10. mai 1965 kl. 10.**

Møtet ble ledet av viseformannen, R ø i s e l a n d .

Til stede var: Bondevik, Bratteli, Kjøs, Langhelle, Langlo, John Lyng, Trygve Bull (for Nordahl), Jakob Pettersen, Røiseland, Rakel Seweriin, Hambro, Borgen, Borten, Hareide, Hegna, Hønsvald, Johs. Olsen og Treholt.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: statsminister Einar Gerhardsen og handelsminister Trygve Lie.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet: ambassadør Sommerfelt og ekspedisjonssjef Rogstad, og fra Handelsdepartementet direktør Stugu.

**Fung. formann:** Møtet er kalla saman for at handelsministeren skal få gi ei orientering om EFTA-forhandlingane. Eg gir ordet til statsråd Trygve Lie.

**Statsråd Trygve Lie:** Jeg går ut fra at statsministeren i den utstrekning han finner det opportunt, vil supplere meg.

Først vil jeg da vise til det forrige møte i den utvidede utenrikskomite, hvor jeg ga en rapport over hva som hadde hendt under EFTA-møtet i Genève i februar, og det tilbud som engelskmennene da kom med om å ville redusere importavgiften fra 15 til 10 %. Vi var jo før vi møtte der nede i sterk tvil om hvor vidt britene ville tilby 2 ½ eller 5 %. Det ble altså 5 % som ble George Browns tilbud, og det ble fremsatt på betingelse av at vi ikke skulle diskutere eksportrabatten for industrien, som kan variere fra 1 til 3 %. Det ble selvfølgelig akseptert at de gikk ned med importavgiften fra 15 til 10 %, og reduksjonen trådte i kraft 27. april.

Jeg kunne tenke meg at den utvidede utenrikskomite ville ha interesse av å få kjennskap til tallene for vår eksport til Storbritannia i 1ste kvartal i år, og jeg har her endel dokumenter som jeg leverer til fung. formann, så får man dele som man er venner til.

Det viser seg at selve eksporten ikke er gått ned i 1ste kvartal 1965, den er tvert imot økt i antall kroner. 1ste kvartal 1963 viste en norsk eksport til Storbritannia på 333 mill. kroner, 1ste kvartal 1964 på 412, og 1ste kvartal 1965 på 426 millioner. Og hvis man sammenligner tallene for 4de kvartal 1964 og 4de kvartal 1963, vil man se at vår eksport, som da i 1963 var på 374 mill. kroner, i dette kvartal i 1964 gikk opp i 435 millioner.

En annen oppstilling viser tallene hvis man deler eksporten opp i avgiftsbelagte og ikke avgiftsbelagte varer. Der vil man se at eksporten av avgiftsbelagte varer i 1ste kvartal 1963 var på 80 mill. kroner, og i samme kvartal 1964 på 127 millioner. Så er det en nedgang i 1ste kvartal 1965 til 107 millioner, mens på den annen side eksporten av ikke avgiftsbelagte varer er øket.

Hvis man ut fra dette skulle gjøre seg opp en mening om importavgiftens virkning på norsk eksport til Storbritannia etter at britene innførte importavgiften i

oktober 1964, så kan man si at tallene tyder på at den ikke har hatt særlig virkning på den totale norske eksport til Storbritannia. Det kommer vel kanskje av at det er enkelte varer som belegges fullt ut, før med 15, nå med 10 %, mens det for andre varegruppers vedkommende ofte er importørene som betaler importavgiften. Dette forklarer noe av den prisstigning som har funnet sted i Storbritannia.

Regjeringen har jo med Stortingets og denne komites samtykke tidligere protestert mot innførelsen av 15 % importavgiften, og har fulgt dette opp både i novembermøtet og også i februarmøtet i EFTA. Vi står overfor det faktum at den nåværende britiske regjering har sagt at dette er en midlertidig avgift som med tiden helt skal bortfalle, og at de har vært nødt til å pålegge den på grunn av den økonomiske situasjon i Storbritannia. Jeg har jo tidligere gitt uttrykk for at i og med innføringen av importavgiften og eksportrabatten hvormed de støtter britisk industri, ble tilliten til EFTA og tilliten innen EFTA svekket i den grad at det er vanskelig å komme noen vei på møtene. Forskjellige oppfatninger gjør seg gjeldende, og jeg har forstått denne komite og også Stortinget derhen at man har ønsket at Regjeringen skal holde Storbritannia under et stadig press for å avskaffe importavgiften og eksportrabatten. Jeg har tidligere vært inne på at for oss var importavgiften alt i alt langt å foretrekke fremfor en punddevaluering. Nå har jo Storbritannia igjen fått et langsiktig lån – halvparten i gull og halvparten i vanlig valuta – via Verdensbanken, og jeg er kommet til det resultat for mitt eget vedkommende at pundkrisen er overstått. Jeg tror at dollaren er så nær knyttet til pundet at amerikanerne har all interesse av at pundet blir holdt oppe til den kurs det nå har. I det aller siste har jo pund steget på markedene.

Regjeringen, som har vært klar over situasjonen, har jo vurdert hvilken holdning man skal innta på det forestående EFTA-møtet i Wien. Det som er grunnlaget for vår aktivitet her er etter min oppfatning – og det er ingen dissens i Regjeringen om det – den resolusjon som ble enstemmig vedtatt på Nordisk Råds møte i Reykjavik, og som fra norsk side er underskrevet av Finn Moe, Røiseland, Hegna og John Lyng.

Jeg skal i korthet referere at denne henstilling til regjeringene går ut på at regjeringene i de nordiske land som er tilsluttet EFTA i førstkommende møte i EFTA's ministerkomite i fellesskap virker for å sikre en hurtig og fullstendig avvikling av den britiske importavgift, at de samme regjeringer virker for en utvikling av det økonomiske samarbeid også vedrørende jordbruks- og fiskeriprodukter innenfor EFTA under hensyntagen til hvert enkelt lands særlige forhold, og at regjeringene undersøker alle muligheter for å sette EFTA i stand til aktivt å støtte bestrebelsene for å sikre en utvidet europeisk samhandel. Videre skal regjeringen fortsette bestrebelsene for å utvide det nordiske økonomiske samarbeid innen EFTA's ramme.

Dette er blitt betraktet som utgangspunktet, og før det forestående møte i EFTA nå har altså statsministeren sluttet seg til de øvrige statsministre og imøtekommet Wilsons anmodning om å være til stede i Wien og være leder for den norske delegasjon. Jeg kan ikke si annet enn at jeg er meget glad for at

statsministeren, midt oppe i alt det andre arbeid han har, dermed sørger for at vi blir representert på like fot med de andre land.

Den foreløpige dagsorden for møtet i Wien har vi fått tilsendt – riktignok noe sent, og den vil gi anledning til fra norsk side å fremsette et ærlig og bestemt ønske om at importavgiften må nedsettes ytterligere og bringes til opphør snarest mulig. Dessuten er jeg personlig enig i resolusjonen i Reykjavik om fortsatt å arbeide for mest mulig samarbeid innen EFTA, også utad overfor tredje-land, og på den måte følge opp i praktisk gjerning det som er sagt så mange ganger i forskjellige tekster i resolusjoner og rekommandasjoner fra Nordisk Råd og fra EFTA selv.

Fra norsk side ble det så av Utenriksdepartementet utarbeidet et notat, som jeg overlater til fung. formann og som om så ønskes kan mangfoldiggjøres og utdeles til komiteens medlemmer.

Dette notat gikk i korte trekk ut på at det skal være konsultasjoner mellom EFTA-medlemmene før noen forandringer blir foretatt med hensyn til noen vare, og dessuten konsultasjon EFTA-landene imellom hvis de enkelte EFTA-medlemmer trer i kontakt med tredje-land og ville ha en handelsavtale om en enkelt eller flere varer. – Altså, konsultasjonsprinsippet var det som var grunnlaget i Utenriksdepartementets notat.

Dette ble så forelagt for Frihandelsutvalget, og Frihandelsutvalget ga det sin tilslutning og gikk vel etter hvert noe lenger enn Utenriksdepartementet hadde funnet det oppportunt. I dette møtet i Frihandelsutvalget var til stede direktør Getz Wold, statssekretær Juel fra statsministerens kontor, ekspedisjonssjef Rogstad fra Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Bjørn Larsen fra Finansdepartementet, direktør Bjørge fra Fiskeridepartementet, byråsjef Haarr fra Industridepartementet, direktør Stugu fra Handelsdepartementet og fra Industriforbundet direktør Roem Nielsen, fra Eksportrådet direktør Prebensen og fra Landbrukets Sentralforbund varamannen konsulent Hegge.

Førrige mandag hadde statsministeren, utenriksministeren, finansministeren og jeg en konferanse med representanter for Eksportrådet og for Industriforbundet. Eksportrådet møtte med bl.a. direktør Malterud og direktør Fredrik Blom – de var 4 i alt – og Industriforbundet med direktør Aall og direktør Roem Nielsen – også en 4 – 5 representanter. Vi forela for disse stillingen av i dag, og fremla dessuten Utenriksdepartementets notat og Frihandelsutvalgets innstilling. Vi ville høre hva disse organisasjoner, som er mest interessert i vår eksport, hadde å si.

Hvis statsministeren skulle ha noe å bemerke til mitt resymé av dette møte, vil jeg være takknemlig om han sier i fra, men for å gjøre det kort, så endte denne diskusjon med følgende:

1) At både Eksportrådet og Industriforbundet først av alt ville at man skulle fortsette den gamle linje og ikke gi seg før både importavgiften og eksportrabatten var opphevet.

2) At de sluttet seg helt og fullt til tanken og idéen om et utvidet samarbeid både innen EFTA og overfor tredje-land, og uten reservasjon gikk inn for Frihandelsutvalgets innstilling.

Så reiste da embetsmennene fra Norge til et møte i Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg i Helsingfors som fant sted 5. mai. Der møtte fra oss ekspedisjonssjefene Rogstad og Gøthe, byråsjef Djønné og konsulent Blaaflat fra Handelsdepartementet. Direktør Roem Nielsen fra Industriforbundet deltok i et møte som ble holdt samtidig mellom representanter for industriforbundene i de nordiske land og samarbeidsutvalget. Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg har så avgitt det forslag som jeg har sendt komiteens nestformann Røiseland, og jeg går ut fra at det er mangfoldiggjort og omdelt til komiteens medlemmer, "Mandat for EFTA's råd." Det går i korthet ut på at man i Wien skal be rådet, som består av de faste representanter i Genève – vi er representert der ved ambassadør Sommerfelt, og han kan svare på spørsmål her både om dette og eventuelt om Kennedy-runden hvis det skulle være ønskelig – om å befatte seg med de spørsmål som er oppregnet i dette notat som er sendt rundt. Som man ser, går det ganske vidt, og det går etter min mening langt videre enn det som vi før har vært med på i EFTA. Vi har jo motsatt oss atskillige ting. Vi har vært svært negative, og fra norsk side må det vel gåes litt varsomt i dørene hvis vi ikke helt skal bryte med vår fortid. Vi har jo forsøkt så lenge som mulig å holde visse fiskerispørsmål og landbruksspørsmål utenfor EFTA, og dessuten er det litt av hvert som kan melde seg i forbindelse med spørsmålet om etableringsrett, likeledes patentspørsmålet og en rekke andre ting som har vært oppe.

Regjeringen har ikke tatt noe standpunkt til dette som ble vedtatt av embetsmennene i Helsingfors. Ingen hadde noen fullmakt fra Regjeringen til å vedta noe der, så vi står helt ubundet og helt fritt på alle områder. Men de har altså anbefalt at man skal be rådet om etter Wienmøtet å diskutere de spørsmål som er nevnt i dette notat.

Møtet med industriens menn ble først holdt etterpå. Der var industrien representert bl.a. ved direktør Roem Nielsen, som erklærte seg i det vesentlige enig i opplegget. Han hadde noen betenkeligheter ved punkt a, som han mente gikk noe langt, og dessuten ved tollharmoniseringen, hvor han tok den reservasjon at den først burde komme etter Kennedy-runden. Men ellers var også industriens representanter fornøyd, bortsett fra at alle som én straks ga uttrykk for at man måtte få hele den britiske avgiften opphevet snarest mulig. Det var deres krav nr. 1, og krav nr. 2 var da et utvidet samarbeid om en utredning av spørsmålet.

Som jeg sa, Regjeringen har ennå ikke tatt noe standpunkt. Vi må reise 23. mai. Og vi vil da gjerne få komiteens reaksjon på dette Helsingfors-forslaget, hvilken stilling man mener at vi fra norsk side skal innta.

Dette får være nok foreløpig,

**Fung. formann:** Eg takkar statsråden for orienteringa.

Ingen har bede om ordet, og eg har då lyst til å kome med eit par merknader sjølv. – Det var først jordbrukspolitikken. Eg går ut frå at dei nordiske ministrane held seg til den rekommandasjonen som blei vedteken i Reykjavik, og der er det jo sagt om jordbruksvarene at ein skal prøve om ein kan få ein friare handel, men at ein skal ta omsyn til dei særlege tilhøve i kvart enkelt land. Så eg går ut frå at det er i

orden. Men så ser eg òg at det er sagt når det gjeld jordbrukssektoren at ein skal se på tiltak mot subsidiert eksport frå ikkje-medlemsland. Men eg kunne tenkje meg eit anna spørsmål som var meir aktuelt, og det er dette som danskane har reist når dei klagar over at norsk subsidiert jordbrukseksport øydeleggjer marknader for dei. No trur eg dei overdriv, det trur eg bestemt at dei gjer, men dersom det skulle være noko i det, bør vi jo rette på det.

Når det gjeld samarbeid innan fiskerisektoren står det for meg slik at det må vere mest naturleg at vi prøvar eit samarbeid i EFTA, for innan EFTA skulle der vel vere von om at ein kunne drøfte handelen med fisk utan å kome inn på spørsmålet om fiskerigrensa, fordi vi ikkje har avtale med Storbritannia, og når det gjeld dei nordiske land, har vi ikkje noko problem når det gjeld fiskerigrensa. Skal vi derimot diskutere direkte med Dei seks, trur i all fall eg – alle er ikkje einige med meg i det – at vi får fiskerigrensa inn med ein gong. Men som sagt, innan EFTA trur eg vi kunne drøfte handelsspørsmålet utan å ta opp spørsmålet om fiskerigrensa.

Så er det ein tredje ting. Det er tollharmoniseringa. Den skal altså vente til etter Kennedy-runden, og det er eg absolutt samd i. No er eg ikkje klår over kor langt vi skal gå med tollharmonisering. Dersom det skal bli full harmonisering, må det bli tollunion. Det skal eg ikkje ha sagt noko om. Men eg skulle tru at ein får ikkje så lite vanskar med ei tollharmonisering. Altså: Går ein til full tollunion, blir det godkjent av GATT, og då kan ein ta ein gjennomsnittssats for alle land, ein ytre tollsats opp eller ned – ein gjennomsnittssats som EEC har gjort det. Men dersom vi ikkje lagar ein tollunion, blir ikkje EFTA godteken av GATT. Då ser det isolert på kvart enkelt land, og då kan vi ikkje hoppe opp eller ned, då må ein bare gå ned. Og det meiner eg blir ein nokså uheldig situasjon overfor EEC, som aukar sine satser. Vel, det kan gjerne vere at det kan vere visse varer som ein kan få ordna – det bør ein jo prøve – men eg ser ikkje bort frå at vi vil møte ganske store vanskar når det gjeld tollharmonisering, i all fall dersom ein ikkje er villig til å gå så langt som til tollunion.

**Borgen:** Først et par ord rent generelt. – Det var svært interessant å høre handelsministeren referere at vår eksport til Storbritannia ikke har gått ned på tross av 15 % avgiften. Jeg vil bare bemerke at dette vel ikke kan forstås slik at 15 % avgiften er uten betydning. Forholdet må selvfølgelig være det at hvis ikke denne avgiften var blitt pålagt, ville vår eksport til Storbritannia ha steget ganske betydelig i den tiden som er gått siden avgiften ble innført.

Så sier handelsministeren at det er en alminnelig oppfatning at pundkrisen nå er overstått, og det får vi jo, om det holder, være svært glad for, så sterkt avhengige som vi er av britisk økonomi. Men i den forbindelse er det liten grunn til å holde tilbake det hjertesukk, for å bruke et meget forsiktig uttrykk, at britene gjerne kunne latt være å kjøre opp med en så omstridt og så vanskelig sak som nasjonalisering av stålindustrien når de står midt oppe i disse økonomiske vanskeligheter. Jeg synes de trekker overmåte store vekslers på sine samarbeidspartnere både i EFTA og på annet holdt når de i en situasjon som vi her har bedømt som meget bekymringsfull, allikevel tar en så omstridt operasjon, som jo selvfølgelig må volde nye store

vanskeligheter for tilførslen av kapital og når det gjelder den tillit til britisk økonomi som er nødvendig om de skal komme ut av disse sine spesielle vanskeligheter, de vanskeligheter som førte til 15 % avgiften. Selv om det kanskje kan være vanskelig for dem som er prinsipielt enig i at det foretas noe slikt som nasjonalisering av stålindustrien, å øve noen særlig stor kritikk overfor det som er skjedd, synes jeg nok det må være all grunn til å si fra at tidspunktet er så uheldig valgt som på noen måte mulig. Jeg vil be statsministeren og handelsministeren overveie om de kan få sagt britene dette.

Så litt om det mandat som er satt opp for EFTA's råd. Det er med en viss overraskelse jeg ser at ministrene har våget seg på å sette opp et så overordentlig omfattende mandat som det vi finner under punkt "a)(iv)" når det gjelder jordbrukssakene. Det er selvfølgelig slik at ett sted må en begynne hvis en vil ha dette tema med. Jeg vil gjerne understreke det som ble sagt av hr. Røiseland om at selvfølgelig må det forbehold som ble tatt i Reykjavik, om hensyntagen til forholdene i hvert enkelt land, bli lagt til grunn for diskusjonene.

Første ledd i det mandat som er skissert under punkt "a)(iv)", gjelder tiltak mot subsidiert eksport fra ikke-medlemsland. Dette er et svært interessant tema, men etter min oppfatning er det overmåte omfattende og komplisert, fordi det faktisk i større eller mindre grad foregår subsidiert eksport av jordbruksvarer fra et meget stort antall land rundt omkring i verden, og fra land som bedømt ut fra de naturlige produksjonsforhold ikke egentlig skulle behøve å gjøre det. Spesielt er dette tilfelle hvis en går så langt som til å si at det å selge billigere på eksportmarkedet enn hjemme er en form for subsidiert eksport. Da kommer f.eks. et land som New Zealand, som jo er verdens ledende land i produksjon og eksport av meieriprodukter, blant de land som driver subsidiert eksport. Her må det derfor, før en kan gå inn på en slik diskusjon, foregå en ganske omfattende kartlegging, slik at en kan vite hva en snakker om. Og jeg går ut fra at det vil bli gjort.

Når det gjelder neste punkt, tiltak for å unngå overskuddsproduksjon, vil jeg gjøre oppmerksom på at der står vårt land meget sterkt, idet det meg bekjent ikke er noe annet land blant dem som kommer inn i diskusjonen her, som har gjort noe i retning av slike begrensningstiltak som vi har f.eks. gjennom kraftfôravgiftsordningen vår, og som vi også prøver å praktisere på forskjellige andre områder. Der står altså våre forhandlere sterkt i en eventuell diskusjon.

Derimot vil vi møte vanskeligheter hvis tema nr. 3, lettelser i importvilkårene, kommer opp til behandling i noen utstrekning. Vi er i den situasjon at vi har ganske stringente importbestemmelser for en – riktignok forholdsvis liten – gruppe av varer som betyr overmåte mye for vårt jordbruk og for vår selvforsyning. Der er det ingenting å gå på hva innrømmelser angår, så på dette punkt vil vi kunne komme opp i store vanskeligheter.

Jeg vil understreke at våre representanter må sørge for at disse ting blir sett i nøye sammenheng. Hvis en river ut det siste punktet og behandler det isolert, vil vi som sagt stå svakt. Hvis en derimot ser det i sammenheng med mandat område nr. 2 og nr. 1, vil vi kunne ha et godt grunnlag å argumentere på. Så får vi da se hva det kommer ut av dette når det blir nærmere utredet.

Jeg noterte meg handelsministerens uttalelse om at Regjeringen står helt fritt. Og det er selvfølgelig så at alt det som her er lagt opp, er av rent forberedende art, slik at vi får komme tilbake til det når tingene er utredet gjennom innledende drøftinger.

**Bratteli:** For først å ta for meg dette dokumentet som er forelagt oss, vil jeg presisere at jeg forstår det slik at det ikke er hensikten at ministermøtet og statsministermøtet i Wien skal nå fram til bestemte konklusjoner angående de punktene som her er satt opp. Jeg oppfatter dette opplegg bare som et mandat til Rådet, som skal utarbeide en rapport, og det problem vi da står overfor i dag, er bare hvilke punkter en mener bør gå inn i et slikt mandat til Rådet. Spørsmålet om realitetsstandpunkter under de enkelte punkter vil først melde seg på et senere tidspunkt, kanskje i noen grad under Rådets arbeid med rapporten, men framfor alt når rapporten foreligger og et nytt ministermøte skal ta standpunkt til den. For så vidt synes jeg at en her i dag kan betrakte dette dokumentet helt og holdent ut fra det synspunkt at det nå er spørsmål om hva en mener det vil være riktig at det i tilfelle kommer inn under en slik utredning fra Rådets side.

Det er selvfølgelig svært vanskelig i løpet av så kort tid å ta noe begrunnet standpunkt til de mange detaljerte punkter det her dreier seg om, men rent prinsipielt skulle jeg tro at det vil være riktig at mandatet til Rådet blir gitt en relativt vid ramme. Dette har sett fra mitt synspunkt sammenheng med det som er et hovedtrekk ved situasjonen, nemlig at på den ene side går vi nå raskt inn i en situasjon hvor EFTA blir ferdig med sitt hovedmål når det gjelder å skape et frihandelsområde for industrivarer, og på den annen side synes det som om der i den senere tid er blitt sterk bevegelse igjen også i utviklingen av EEC, slik at en derfor må imøtese at en om ganske kort tid vil ha to fastere etablerte markedsordninger i Europa – for EFTA's vedkommende for industrivarer – enn en har hatt hittil. Jeg synes nok at Norge, både ut fra nasjonale og rent økonomiske interesser, bør følge meget årvåkent med i de tegn der er til bevegelse på forskjellige kanter for å søke å unngå skadevirkningene ved en mer varig oppdeling av den karakter. Ut fra det synspunkt tror jeg det vil være riktig at en – for så vidt det skulle vise seg å være interesse for det – fra Rådet i Genève, som forhåpentlig har lært seg å samarbeide og hvor en kjenner hverandre, får en relativt bred, hva jeg vil kalle status av situasjonen i EFTA og de problemer en der står overfor. Og ut fra dette syn har jeg for min del ikke noe vesentlig å anmerke til det dokumentet som her foreligger, så vidt jeg skjønner fra et nordisk samarbeidskomite møte i Helsinki, ikke fra noe utenomnordisk forum.

Så var det angående et par av de spørsmål som ble nevnt av hr. Borgen. Jeg tror det i og for seg er riktig ut fra erfaringene på mange områder, at det er veldig vanskelig å vite hva virkningene er av et tiltak som f.eks. 15 pst.-avgiften. Men vi kan jo ikke godt i EFTA hevde at en slik avgift er mer eller mindre virkningsløs, når vi skal fastholde den posisjon at dette er en skadelig avgift som vi hurtigst mulig må bli kvitt. Jeg tror for øvrig, som en rent saklig vurdering av dette, at virkningen av en slik avgift er ytterst tvilsom, så vel i det enkelte land som landene imellom, men jeg skal ikke gå nærmere inn på det.

Jeg vil uttrykkelig fraråde våre representanter i Wien å ta opp stålnasjonaliseringen i England. Vi må jo her tenke litt også på konsekvensene. Og hvorvidt det enkelte land som er medlem i EFTA, vil renasjonalisere eller denasjonalisere bestemte industrier eller virksomheter, det er noe som jeg ikke tror vi skal innby til at EFTA skal blande seg bort i. Det har EFTA etter mitt skjønn ikke noe med å gjøre.

**Statsråd Trygve Lie:** Får jeg bare lov til å gi en kort opplysning. I punkt "a)(iv)" står det i parentes: "selvforsyningspolitikk". Det var det danske forslag i Helsingfors. Nordmennene der borte kunne eventuelt tenke seg: "tiltak for å unngå overskuddsproduksjon." Spørsmålet om hvilket alternativ man eventuelt skal velge, skal overlates til et statsrådsmøte som skal holdes i Utenriksdepartementet den 14. mai.

**Hegna:** Jeg kan være ganske kort, for jeg kan i det alt vesentlige slutte meg til det som hr. Bratteli nettopp sa. Det er jo her spørsmål om et opplegg for en spesiell virksomhet for EFTA's råd. Man kan vel generelt si at det vil falle ganske godt i tråd med det synspunkt med hensyn til EFTA's situasjon og fremtid som har vært gjort gjeldende ganske mange ganger tidligere – kanskje spesielt på Nordisk Råds møter, men også på annen måte – at man med utgangspunkt i konvensjonen burde vurdere de nye problemstillinger. Dette har ofte vært drøftet, men det som etter min mening karakteriserer det vi har fått demonstrert i dette dokument, er at man tar det opp til mer organisert og institusjonell drøftelse.

Jeg tror at når man er klar over at det her bare dreier seg om å foreta en orientering av EFTA's høyeste organ omkring spørsmål som ikke nødvendigvis reiser seg, men som *kan* reise seg, og å ta sikte på å få den orienteringen så bred som mulig, så kan det ikke være noen spesielle innvendinger å anføre mot dette mandat – og dette så meget mer når man da i tillegg er klar over at det er ingenting som bestemmes i og med det som her er lagt opp.

Jeg kunne tenke meg at det ville være av betydning, dersom et slikt mandat ble akseptert og ble utgangspunkt for drøftelse i EFTA's råd, at man da la spesiell vekt på at våre representanter i EFTA's råd – ambassadør Sommerfelt i Genève og hans stab – under de forhandlingene fikk et godt grunnlag i synspunktene fra norsk side med hensyn til de spørsmål som her reises. Det er ofte slik at det i en internasjonal organisasjon har meget lett for å festne seg et siktepunkt i retning av internasjonale formål. Hvis man da ikke passer på kontakten med det som gjør seg gjeldende – og sterkt gjeldende – av nasjonale interesser i vedkommende sak, kan man lett komme inn i både arbeidsmetoder og utforminger som det ikke vil være naturlig å føre fram til realisering.

Det er overmåte viktige spørsmål som her blir reist. Det reises til dels nokså sentrale spørsmål i forbindelse med EFTA-konvensjonen, spesielt når det gjelder åpningen av grensene for virksomhet fra de forskjellige EFTA-land i andre EFTA-land, og når det gjelder spesielle næringer som jordbruksnæringen og fiskerinæringen. Dette er vanskelige og overmåte viktige spørsmål, og man kan nok



ha nytte av å få dem drøftet og utredet. Hvis det kan foregå på en slik måte at man virkelig kommer i god kontakt omkring de synsmåter som gjør seg gjeldende i de enkelte land og kan legge til rette realistiske – jeg legger vekt på: realistiske – løsninger når det gjelder aktuelle spørsmål, tror jeg det kan ha sin store betydning å få spørsmålene drøftet. Og jeg mener at det dokument som her er lagt opp, skulle være vel egnet til å starte opp en sånn virksomhet.

Ellers må også jeg erklære meg enig i at spørsmålet om nasjonalisering av den britiske stålindustri kan vi alle ha våre meninger om. Men at det skulle være noe som våre representanter skulle bringe inn i sammenheng med EFTA-samarbeidet, er det vanskelig å akseptere. Det var vel kanskje heller ikke ment direkte slik fra hr. Borgens side, men er bare slik å oppfatte at han er dypt uenig i det som den britiske arbeiderregjering gjør, og gjerne vil bringe dette til uttrykk. Og hvis det ikke ligger noe mer i det, kan det bare ligge. Men skulle det virkelig ligge noe i det, om at man fra denne komites side skulle tilskynde til at våre representanter i EFTA-samarbeidet skulle ta det spørsmålet opp, så vet jeg ikke hvor sterk protest jeg måtte nedlegge for om mulig å avverge en sånn ulykke.

**John Lyng:** Jeg skal følge handelsministerens invitt om å gi en reaksjon på det forhandlingsopplegg som er fremlagt. Jeg må da, som de fleste andre her, ta den reservasjon at jeg har fått dette dokument for et øyeblikk siden, og ikke har hatt anledning til å gå det igjennom i detaljer. Jeg vil derfor be om at det jeg sier, må betraktes som en rent foreløpig reaksjon.

Siktepunktet med dette opplegg er altså at man skal gi Rådet i oppdrag å utarbeide en rapport – jeg understreker en rapport – som da skal være slik formet at den skal muliggjøre en vurdering av hvorledes EFTA kan utbygges. Jeg har ikke noe å bemerke til en slik formulering. Den gjør det ganske klart at det man her sikter til, er å legge et grunnlag for videre drøftelser. Ingen av dem som under de kommende forhandlinger måtte slutte seg til dette opplegg, har dermed bundet seg til noen bestemte resultater.

Når det gjelder de enkelte anvisninger av mer konkret karakter som inneholdes i opplegget, er vel kanskje den mest almene formulering den vi har under punkt a), som stiller opp som et diskusjonsproblem spørsmålet om et integrert EFTA-marked. Her henviser selve opplegget dels til den rent generelle målsetting i EFTA-traktaten og dels til de spesielle målsettinger i henholdsvis artikkel 22, målsettingen for jordbrukspolitikken, og artikkel 27, målsettingen for fiskeripolitikken. Opplegget er dermed for så vidt forankret til målsettinger vi tidligere har akseptert, og jeg kan ikke se at det da skulle være noen betenkelighet ved å trekke opp en slik ramme for våre forhandlere. Men jeg synes nok at det vil være rimelig at man, særlig når det gjelder jordbrukspolitikken og fiskeripolitikken, til stadighet holder seg for øye den reservasjon som hr. Røiseland var inne på og som også ble tatt med i resolusjonen fra Reykjavik-møtet, og jeg forsto handelsministeren slik at han i høy grad var oppmerksom på denne reservasjon.

Ellers er det klarligvis ett noe lengre siktepunkt som man bør holde seg konsekvent for øye hele tiden. Det er spørsmålet om gjennom fellesforhandlinger

via EFTA å komme i nærmere kontakt med EEC. Jeg går ut fra at den konkrete formulering man har under punkt "d)(i)", også direkte tar sikte på dette. Vi må i hvert fall gjøre det vi kan for å bidra til å hindre at disse to markedsområder i Europa isoleres mer fra hverandre.

Når det så gjelder spørsmålet om hva man kan legge i de tall handelsministeren oppga for vår eksport til England, skal jeg ikke gå i detaljer. På den ene side må man si at det er gledelig at eksporten i hvert fall ikke er blitt presset nedover gjennom importavgiften. Det som på den annen side er problemets kjerne, er naturligvis hvor vidt den eksport vi i dag har, er like inntektsbringende som den eksport vi ville hatt hvis man ikke hadde hatt denne avgiften – med andre ord i hvor høy grad avgiften har måttet kompenseres ved at våre marginaler for bruttoinntektene ved eksporten er redusert. Det er klart at det som til syvende og sist er problemets kjerne, nettopp er hvilken bruttoinntekt eksporten gir, og ikke bare det absolutte mål for hvor stor eksporten er. Dette skal jeg imidlertid ikke gå nærmere inn på, idet det jo ligger utenfor det vi egentlig skal drøfte i dag. Jeg vil imidlertid presisere at jeg går ut fra at våre forhandlers interesse for å få denne avgiften bort ikke på noen måte svekkes ved at det her foreligger tall som muligens kan fortolkes på den ene eller den annen måte.

**Johs. Olsen:** Jeg merket meg det fungerende formann sa om at når det gjelder fiskerisektoren kan det være en fordel å prøve et samarbeid innen EFTA, fremfor å skulle forhandle alene overfor EEC. Jeg for min part ser det slik at det var England som var den toneangivende i de forhandlinger som ble ført for et år siden om fiskerigransespørsmålet og andre fiskerispørsmål, og dersom det blir fiskeriforhandlinger innen EFTA, er det England, som den største av partnerne i EFTA, som vil bli den toneangivende også der. Men når det gjelder forhandlinger med EEC om spørsmål som gjelder fiskerisektoren, kan jeg for så vidt si meg enig i at det kan være en fordel at EFTA der står samlet.

Når det generelt gjelder det samarbeid om fiskerispørsmål som vi deltar i gjennom internasjonale organer, er det klart at fiskerinasjonene har mange felles interesser. Jeg kan f.eks. peke på vaktholdet i internasjonalt farvann utenfor fiskerigransen, hvor det er hensiktsmessig at landene driver et samarbeid for å kontrollere at det ikke skjer rovdrift. Det er i alle parter interesse at det går knirkefritt for seg når man henter sin næring på samme hav. Men jeg vil understreke at når det gjelder det prinsipielle spørsmål om forhandlinger vedrørende håndhevelsen av fiskerigransen, altså spørsmålet om rettigheter i området innenfor den anerkjente fiskerigranse som vi nå har i vårt land, tror jeg man skal være varsom med forhandlinger om slike endringer som vil gripe inn i etablerte forhold. Jeg ser det slik at det i realiteten gjelder inngrep i vårt lands næringsgrunnlag, og det er noe som man skal være varsom med å gi seg inn på. Forhandlinger med de forskjellige land om eksport og import av fisk, om toll og andre spørsmål i den forbindelse, kan man jo ha selv om man ikke forhandler om det som i realiteten er det prinsipielle grunnlag for næringen. Jeg snakker her om fiskeriene, men det samme gjelder også jordbruket. Man må verne om selve næringsgrunnlaget og ikke gi fra seg noen

rettigheter der. Fiskerigrensespørsmålet skulle nå være så pass avklaret at i all fall våre fiskere og kystens folk vet hva det her gjelder, og de vil reagere på samme måte som de tidligere har reagert, og gi uttrykk for at våre nasjonale rettigheter i forbindelse med fiskerigrensen vil man ikke forhandle om eller handle med. Vi vil ha samarbeid og handle med de andre land i EFTA for å søke å oppnå gode resultater til felles beste, men å forhandle om inngrep i våre prinsipielle næringsrettigheter må man være veldig varsom med.

**Fung. formann:** Det står i punkt (iii): "Konkrete tiltak vedrørende fiskalavgifter." Eg vil gjerne spørje handelsministeren: Er det mykje press frå England og frå Sverige om at vi skal redusere bilavgiftene våre? Det er vel først og fremst dei som kjem i søkjelyset her når det gjeld norske fiskalavgifter.

**Statsråd Trygve Lie:** Til meg er det ikke kommet noen slik henvendelse, så noe press er vi ikke utsatt for nå. Men det er blitt sagt til meg på en del EFTA-møter at når det gjelder norsk landbrukspolitik, og når det gjelder de forskjellige støttetiltak vedrørende fiskeriene, må man nok ved tid og leilighet ta opp til overveielse spørsmålet om å gjennomføre visse endringer. Det foreligger ikke noe skriftlig om dette, det har bare vært fremholdt muntlig i samtaler vi har hatt.

**Fung. formann:** Er det fleire som vil ha ordet før møtet sluttar?

**Statsminister Gerhardsen:** Jeg vil gjerne få benytte anledningen til å nevne et spørsmål som jeg må ha forelagt for komiteen før jeg reiser til Sovjet-Unionen i begynnelsen av juni. Det gjelder spørsmålet om å innby Sovjets statsminister til gjensisitt. Det går jeg for mitt vedkommende ut fra at en må gjøre. Spørsmålet om tidspunktet for et slikt besøk, og jeg hadde nær sagt også *om* et slikt besøk skal finne sted, vil vi jo da få god tid til å komme tilbake til siden. Det gikk ni år før Krusjtsjov kom.

**Fung. formann:** Er det nokon merknader? – Det er det ikkje, og møtet er då slutt.

Møtet hevet kl. 12.